

ፖለቲካዊ መደብ - ዕዩ ፌዴራላዊ ደሞክራሲያዊ ምንቅስቃሴ ኤርትራ

ፖለቲካዊ መደብ - ዕዩ

ፌዴራላዊ ደሞክራሲያዊ ምንቅስቃሴ ኤርትራ

አብ ሳልሳይ ውድባዊ ጉባኤ ዝጸድቀ

04 ጳጉሜ 2012

ቀዳማይ ምዕራፍ

መጻሕፍት:

ሃገረ ኤርትራ አብ 1890 ብመግዛእቲ ጣልያን ዝተቐርጸት ሃገር ኮይና ካብ አብ ጎርባብቲ ሃገራት እትኒካውን ባህላውን ምቕጽልታ ዘልዎም ሕብረተ ሰብአዊ ጉጅለታት እትቐውም ኢያ። እዚ ድማ አብ መብዝሕትአም ሃገራት ኣፍሪቃ ዘሎ ውድዕነት ዩ። ድሕሪ ካልኣይ ኳናት ዓለም እዚ ብዝሕተነት ኣኳዎውናን አብ ጎርባብቲ ሃገራት መዝርጋሕን አብ ምዕንቃፍ ከይዲ መስል ርእሲ ውሳኔ ህዝቢ ኤርትራን ምስ ኢትዮጵያ ምጽንባርን ዝሰዕቡ ሰውራን አብ ኤርትራ ሎሚ ዘሎ ኩነታት ከኸስተን ዓቢ ግደ ነብሩ። በመሰረት ተገልጹ ዘሎ ታሪኻዊ ድሕሪ ባይታ ምቕራጽ ሃገረ ኤርትራ (ማሕበራውን ቁጠባውን ባህላውን) ታሪኻዊ ምዕባለ ማሕበራዊ መሰረታታን ፍሎዩ ሃገራዊ ኣካላ ምንጻርን አብ ምውሳድ ምርጫታት ህንጻት ሃገር ምውህሃድን ኣይንበረን። በተመሳሳሊ እዚ ብውጽኢት መግዘኣታዊ ውድዕነት ተደራሰዎ ናብ ኣዝዮ ዝተሃላልኹ ህልዊ ኩነታት ብርከት ዘብሎ ሃገራት ኣፍሪቃ ዝጋልጹ ዩ። ብኣንጻሩ አብ መንጎ ማሕበራውን ባህላውን ኣኳዎውናኡም ዘሎ ዝምድናታት ብምራዲዳእን ጠቕላላን ሓበራውን ትልሚታትን ንምምሕዳር ዘኸለል ዕድል ብዘይምህላወ ንሃገራት ኣፍሪቃ ባና ናጽነቱም ምጭባጥ ብቕጻሊ ከሳብ ሎሚ ዝጉልህ ጽጉም ብምጂኑ ከም ውን ኤርትራ አብ ጊዜ መስል ርእሲ ውሳኔ ዝተፈላልዩ ፖለቲካዊ መርገጻት ከተውነን ገብረ።

እምባእርከስ ሓበራዊ ውርሻ አብ መንጎ ዞም ኣኳዎውናታት ዚኣቱም ውሑዱን ካብ ቀጠታዊ ርክባት ምግባር ዘይሓልፍን ህንጻት ዘመናዊ ሃገር ይኹን ምፍታሕ ሓድሻቲ ዝኸበቱ ጽጉማቱም ኣኸለሎ ናይ ምፍጣር ኣይምዕበልን። በተመሳሳሊ እዚ ኣኳዎውና ዚ ከፍጥሩ ዝኸለል ጸገማትን ሰዕቤናቱን ንምፍቀስ ጠቕላላ ሃገራዊ ትልሚታት ብምሕንጻጽ ሓድሻቲ ሰረታት ንምንዳይን ብድልዩትን ተሳትፎን ፖለቲካውን ባህላውን ማሕበራውን መሪሕነታት ኩሉም ኣኳዎውና ኤርትራ ብውድዕነቱ ኣድላይነት ዘልዎ ይኸውን።

ጠንቂ ኤርትራዊ ፍልልዩ

ኤርትራ በመሰረት አብ ሳዕሊ ተጠቂሱ ዘሎ ኣኳዎውናን ከም ኩሉም ጎርባብቲ ሃገራት ፍልልዮት ከህሉ ባህርያዊ ዩ። ከም ውን እዞም ጉጅለታት ዚኣቱም አብ ትሕቲ ሓደ ታሪኻዊ ማእከላዊ መንገድ በመሰረት ከባብያዊ ጠለባት ሓበራዊ ውርሻ ሃገር ምውናን ካብ ውሽጣውን ጉዳማውን ሓደገታት ንምድሓነን ወይ አብ ሕድሕድ ብሰላም ንምንባርን ንምስምማዕ ዝሕገዝ ዝተረጋግኦ መድረኽ ዕድል ንምርካብ ኣይረኽቡን። እዛ ሎሚ ብኤርትራ እተፍልጥ ዘላ መሬት ዝርከቡ ሕብረተ ሰብአዊ ጉጅለታት አብ ዘተፈላልዩ መድረኻት ብሓባር ንምንባር ድልዩት ከንጽባርቁን አብ መድረኽ ሰውራ ኤርትራ ከዕዘዙዎን አብ ቃልሲ ኣብርከትኦም ከውፍዩን አብ መውደኣታ አብ ጎኒ ሃገራዊ ናጽነትን ልዕላውነትን ከሰልፉ ከኣሉ። ይኹን ዳግምበር አብ መንጎ ዞም ዝተፈላልዩ እትኒካውን ባህላውን ሃይማኖታውን ቁጠባውን ኣኳዎውና ዚ ብውጽኢት ታሪኻዊ ውርሻን ጽገማት ህልዊ ባህሪታትን አብ መጻኢ ከሰዕቡ ዝኸለል ሰዕቤንን ከምይነት ሕቶ ብሓባር ምንባር ኣዕጋቢ መልሲ ከርከብ ኣይከእልን። ብእምንታና ድሕሪ ካልኣይ ኳናት ዓለም ዕድል ምርግጽ ሃገራዊ ናጽነት ምስኣነን ንዕድመ ሰውራ ዝናውሐ ሕድሕድ ምቕቲታልን መሰረታዊ ጠንቂ እቲ ግርጫት ኣፍላላዩ አብ መንጎ ንኤርትራ ዝምቁሙ ጉጅለታት ብቅንዱ ድማ ብሰንኪ ኤርትራ ንኩሉም ኣኳዎውናኦ ዝኹነት ሃገር ምጂና ዘይምስምማዕን። እዚ ከኣ፡ ኤርትራ አብ ትሕቲ ብቅንጽላን ጠፍኣትን ጉዳድ ሰፍራን ተግባራት ዝፍለጥ ብሓደ ባህላውን ማሕበራውን ስረት ዘልዎ ምልካውን ተምክሖታውን ሰርዓት ከተሳቕ ኩነት። ብካልእ ሸነኽ ከኣ፡ ንምእካላዊ ሕቶታት ማልት፡ ሕቶ ሕድሕድ ብሰላምን ምንባር አብ ኤርትራ? ኤርትራዊ ገድሲ ተሕዝቶ ዘይብላ ሃገርን መሰላት ዘይኸብርላን ሸርክነት ሰልጣንን ሃብትን ዘይርጋግጽላን ከምቲ ዝተኸፍለ ሓበራዊ ምስዋእቲ ንምርካብ ዶ ነበረ? ልዕላውነት ሓደ ባህሊ አብ ልዕሊ ካልኣት ኤርትራዊ ባህሊታት ወይ መዕርነቶም ንምእማን ዶ ነበረ? በሰላም ሕድሕድ ንምንባር ዝሕግዙና ሓበራዊ ምቕምዶታት ከምይነት ምንዳይን መብግሲታቱን መልክዓቱን ሰረታቱን

ምጽገርን ኣብ ብሓበር ንምባር ኤርትራዊ ኣብነት ንምጅን ከመይነት ምርግጋጽ? ከምልሰ ደልየት ዘይብሉ ዝተባታትነ ተቓውሞ ዩ ነበረ።

ኣብ ላዕሊ ተጠቂሱም ዘለዎ መስረት ብምግባር ካብ'ዚ ታሪኻውን ለዋናውን መጻኢን ጽገም ንምጋፍ ኩላትና ነዞም ዝሰዕቡ ከንጸር ይግባእ፡-

- 1. ንኩሉ ዝዕግብን ዝንጸባርቅን ሃገራዊ ምቕምያታት።
- 2. ኣብ ሱልጣንን ሃብትን ንኩሉ ብማዕረ ዝሰትፍ ሰርዓተ ምሕደራ።

በዚ መሰረት ከኣ፡ ካብ ጠንቂ ኤርትራዊ ፍልልያት ከንውጽእን ሰላምን ፖለቲካዊ ምርጫን ዝሰፈና ሃገረ ኤርትራ ምህናጽ ከንውፍርን ቁጠባዊ ዕቤያት ንምርገጋጽን ከንጽዕረን ህዝብና ኣብ ሓርነታዊ ኳናትን ብትምክሕታዊ ሰርዓት ኣብ ዝተባርዑ ኳናትን ዝኸፍሉ ከቢድ መስዋእቲ ንምክሕሓስን ይኸውን።

ከልኣይ ምዕራፍ

ንምዕራፋትን መድረኻትን ኤርትራዊ ፖለቲካዊ ዕዩ ብምገምጋምናን ከም ውን ባህልን ሃይማኖትን እትኒካዊ ኣኳዋውናን መዓልታዊ መነባብሩን ቁጠባውን ማሕበራውን ምዕባልን ተምክርታት ናዓና ዘኣምስሉ ጎረባብቲ ህዝብታትን ካብ ዘተፈላልዩ ፖለቲካዊ ጽገማት ዝተሳቀዩን ብምፍታሽን ጽገም ሰርዓተ ምሕደራ ኣብ ኤርትራ ብፈደራላውን ቅዋማውን ዘይምእኩል ሰርዓተ ምሕደራ ብምትካል ከምፍታሕ ምጅኑ ከንብጽኡ ከእልና። ምኽንያቱ እዚ ሰርዓተ ምሕደራ'ዚ ኤርትራ ዝተርጋግእት ሃገርን እቶም ኣብ ሓደ ጀግራፍካዊ ከባቢ ዝርከቡን ሓደ ባህልን ዝተቅራርቦ ዩታዊ ሕጊታትን ውዝነትን ነብሶም ባዓሉም ከምሓደሩን ፖለቲካውን ባልህላውን ቁጠብውን ማሕበራውን መማርጺቱም ከብዕብሉን ዝኸእሉሉ ይኸውን። እዚ መማርጺ ድማ፡ ከሳብ ሕጂ ኣብ ፖለቲካዊ ፍትሕን ልምዓታዊ ዕቤያትን ኣብ ምርገጋጽ ብፍላይ ከኣ፡ ብቋንቋን እትኒካዊ ኣኳዋውናን ብዝሕነት ዘለዎ ሕብረት ሰባት ዝሓሸ ሕብረተ ሰብኣዊ ትምክሮ ዩ። እዚ መማርጺ'ዚ ብርከት ዘብሎ ዓባይትን ንኣሽቱን ምዕባላትን ኣብ ከዩዲ ምዕባል ዝርከቡን ካልኣትን ሕብረት ሰባት ከጥቅምሉ ብምኸአሉም ፖለቲካዊ ምርጫ ከውሕሰሉም ከእለ። ከም ውን ፈደራላዊ ሰርዓት ፖለቲካዊ ሱልጣን ምምቕራሕን ብደምክራሲያውን ፍትሓውን ኣገባብ ምምሕዳሩን ዝግበር ሰርዓት' ዩ።

ትርጉም ፈደራሊዝም

ብርከት ዝብሉ ናይ መጽናዕቲ ወልቀ ሰባት ዘተፈላልዩ ተርጉማት ንፈደራሊዝም ኣቕሪቦም። ከም ኣብነት ኣቶ/ ቫርሊዝ ሃንድ ከምዝሰዕብ ተንታነ ኣቕሪቡ፡- ፈደራሊዝም ማለት ዝላዕሊ ዓቕምን ጻዕርን ብምብርካት ንዝላዕሊ ኣድላይን ሕድሕዳውን ሓርነታት ብምዝጋሕ ዘሎ ፍልልይን ብዝሕነትን ኣብ ዝተሓጸረ ከለ ንምርግጋጽ' ዩ። እዚ ክውን ንምግባር ከኣ፡ ሓይልን ሰጡምን ማእከላይ ሱልጣን ከህሉ ኣድላይ ኮይኑ፡ ንዘባታት ዝውሕጥን ዝህሰስን ዘይኮነ ብተውፋይነትን ትግሃትን ከግልግሉም ይግባእ። ከም ውን እቲ ማእከል ብቶም ዘባታት ዝቅውምን ዝምሓድረን ይኸውን። በዚ መሰረት ከኣ፡ እቲ ድኹም ዝኾነ ኣካል ኣብ ልዕሊ እቲ ሓይል ኣካል ጽልዋ ከሕድርን ከም ውን ባእታታት ሓይሎም ከንጸባርቁ ዕድል ዝህብ ይኸውን። ሰለ'ዚ ፈደራላዊ ሰርዓት ፎልይነትን ብዝሕነትን ዝደገፍን ሓርነት ቀዳምነት ዝህብን ኮይኑ ቅዱስ ዝተዓቕበ መሰል ኩሉም ዘባታት ብምጅኑ ዝውሕስ ሰርዓት' ዩ።

ብተመሳሳሊ ዶ/ መሐመድ ዑመር ምውሉድ፡- ፈደራሊዝም ማለት ጠቕላላ ንጥፊታት መንግስቲ ኣብ መንጎ ዘባዊ መንግስታትን ማእከልን ዝምቃርሕሎ ፖለቲካዊ ሰርዓት' ዩ። ከም ውን ዘባውን ማእከላውን መንግስቲ ንነፍሰ ወክሮም ዝምልከት ወሳኔታት ዝኸእሉ ገለ ንጥፊታት ከህልዎም ይግባእ። ፈደራላዊ ሰርዓት 2ተ መልከዓት ዘለዎም መንግስቲታ ፖለቲካዊ ሱልጣን ዝምቃርሑ ዮሓተት። ነፍሰ ወክሮም ደማ ቦቲ ቅዋም ዝንጽሩ መዳያት ናጽንቶም ዝተሓልወ ይኸውን። በዚ መሰረት ከኣ፡ ዞኾነ ካብኣቶም ኣብ ዕማማት እቲ ካልኣይ ጣልቃ ከኣቱ ይብሉን።

ብተውሳኺ ድማ፡ ፈደራልዊ ሰርዓት ኣብ ዘተፈላልዩ ዝላዕሊ ማእከል ይኹን ዝተሓት ዘባዊ ጽፍሒት ኣብ ምቕባባል ሱልጣን ፖለቲካዊ ብዝሕነትን ደምክራሲን ዝተምርከሱ ሲቪላዊ ምሕደራ ዝውሕስ ሰርዓት' ዩ።

ብልጩታት ፈደራላዊ ሰርዓት

ፈደራላዊ ሰርዓት ብርከት ዝብሉሉ ብልጩታት ዘለዎ ኮይኑ ኣገዳሲ ዝኾነ ካብኣቱም ንምጥቃስ ዘእከል፡ ሱልጣን ብምምቕራሕ ኩሉ ዜጋ ተሳትፍነቱ ኣብ ውሳኔዓ ወሳኔታት ብውክልቱ ኣቢሊ ዝረጋግጽሉ' ዩ። ብተውሳኺ ኣብ ሓደ መንግስቲ ቦታታት ኣውሳሰዳ ወሳኔታት ብርከት ዘብሉ' ዩም። ፈደራላዊ ሰርዓት ኣብ 2ተ መትከላት ማለት፡ ደምክራሲያዊ ምርጫን ናጽነት 3ተኡ ሱልጣናት (ሓጋግን፡ ፈጻምን ፍራድን) ዝምልከሱ ኮይኑ፡ ዞኾነ ካብኣቶም ኣብ ዕማማት እቲ ካልኣይ ጣልቃ ከኣቱ ይብሉን። ብተውሳኺ ብድረጃ ማእከል ፈደራላዊ ሓጋግን ፈጻምን ሰልጣናት ዝህልዎ ኮይኖም ከም' ውን ብተመሳሳሊ ብድረጃ ዘባ ኣልዎ። እዚ ከኣ፡ ናጽ ዝኾነ ፍራዲ ኣካል ከህሉ ይግባእ።

ከም ውን ፈደራልዊ ሰርዓት ፖለቲካዊ ብዝሒነት የጽርጽን ናጽ ምርጫ ከምን ይገብርን ንኪይዲ ዕዩ ዝተፈላልዩ ኣካላት መንግስቲ ግልጽነት ዘለዎ ምቕጻጻር ይጻምቅን ንጡፍ ዝኾነ ተቓውሞ ናይ ምቕጻጻር ግደኡም ከጻውትን ዝፍቕድ' ዩ።

ፖለቲካዊ ፊደራላዊ ስርዓት ሃገር ዝግዝእሉ ቅዋም ማሕበራውን ቁጠባውን ባህላውን ሃይማኖታውን ጸልዋ ዘለውም መተካላትን መርሆታትን ዝውነት ንጡፋት ፖለቲካዊ ኣይልታት ብዝገበረሎ ሰምምዕ ዝቐውም ኮይኑ ቀዋምን ንጹፍን ኣብ ግብራዊ ኣተጋባብራ ምፍልላይ ዘይቅብልን ንክሉም ዘተፈላለዩ ኣኳዋውና ዝቅይድን ብዘተልምደ ኣገባብ ምምሕያሽ ዝግብርሉን ይኸውን።

ብልጫ ፊደራላዊ ስርዓት ምሉእ ንምግባር ንኣብ መንጎ ዘባታት ከም ውዑሉን ሰምምዕን ዝኾነ ሕብረታዊ ቅዋም ከይዲ ኣተጋባብራ ኣንዳተታልን ኣብ መንጎ ዝተፈላለዩ ኣኳላት መንግስቲ ንዘህሉ ግርጨት ንምላላይን ላዕላዊና ናጻ ቅዋማዊ ቤት ፍርዲ ክህሉ ይግባእ።

ኣብ ላዕሊ ተጠቓሱ ዘሎ መሰረት ብምግባር ነዚ ኣብ ኤርትራ ክውን ንምግባር ፊደራላዊ ደሞክራሲያዊ ምንቅስቃስ ኤርትራ ብምቕም ኣንቓልሰሉ ዝጽንኡን ዘሎናን ዩ።

**ባልሳይ ምዕራፍ
ሌላ ምንቅስቃስና**

ቐዳማይ መግርጺ፡ ሰላምን ማሕበራዊ ፍትሕን ምዕራይ ዘላቂ ቁጠባዊ ልምዓትን ንምምርግጋጽን ንልዕልነት ዝኾነ ቀጻላ ብምውጋድ ሸርክነት ኣብ ሱልጣንን ሃብትን ዝውሕሰ ደሞክራሲ ንምስፋንን ዝጸፀር ፖለቲካውን ደሞክራሲያውን ምንቅስቃስ ዩ። ንሱ ድማ ፖለቲካውን ብዝሕነት ዝሓምነንን ዕማማት ኣጋገ። ፊጻምን ፊደራን ኣኳላት ዝንጸረ ቀዋም ብምስራዕን ዘይመ-እኩል ቁዋማውን ፊደራላውን ስርዓተ ምሕደራ ብምትካልን ይኸውን። ፊደራላዊ ደሞክራሲያዊ ምንቅስቃስ ኤርትራ ሱልጣን ብሰላማውን ደሞክራሲያውን መንግሥቲ ምቕብባል ይኣምነን ንምጽራጹ ይጸፀርን።

ካልኣይ መግርጺ፡ ሰላምን ደሞክራሲን ኣብ ስቪላዊት ሃገር ብሸርክነት ስልጣን ኣትኣምንን ንልዕልነት ዝኾነ ቀጻላ ኣትውግድን ማሕበራዊ ፍትሕ ብምርግጋጽ ሸርክነት ሃብትን መሰላት ዘላቂ ቁጠባዊ ልምዓትን ንምውሓስ ዝጸፀር ፖለቲካዊ፡ ዕልማናውን ልብራላውን ምንቅስቃስ ዩ። ንሱ ድማ ንፖለቲካዊ ብዝሕነትን ፖለቲካውን ቁጠባውን መሰላትን ዝሓምነ ዘይመ-እኩል ቁዋማውን ፊደራላውን (ሕብረታዊ) ስርዓተ ምሕደራ ብምትካል ይኸውን። ፊደራላዊ ደሞክራሲያዊ ምንቅስቃስ ኤርትራ ዜግነት መሰረት መሰላትን ግቡኣትን ሞጂኑን ናጽነት ስልሰቲኡ ስልጣናት ይኣምን።

ዕላማታት ፊደራላዊ ምንቅስቃስ

- ምንቅስቃስና ኤርትራዊ ብዝሒነት ብባህልን ሃይማኖትን ማሕበራዊ ልምዲታትን ዝቐውም ኮይኑ ኣብ መንጎ ዘተፈላለዩ ኣኳዋውና ሕብረተ ሰብና ፎቱታዊ ፖለቲካዊ ውዑል ንምግባርን ፎልይነት እዞም ኣኳዋውና ዚኣቱም ዝኸበር ደሞክራሲያዊ ስርዓት ንምትካልን የጸፀር።
- ብኩሉ ዝክላል ኣገባባት ንትምክሕታዊ ስርዓት ህግደፍ ምውዳቕን ኣብ ነሱ ዝኣቅሙ ፖለቲካዊ ቅርጻ መሰረታዊ ለውጢ ምምጻእን ምስራሕ።
- ተሃምሹ ዘሎ ሓፋሽ ህዝቢ መሰላቱ ከፍልጥን መሰላት ካልኣት ከፍልጥን ከኣምነን ምንቅስቃስን ምውዳብን ፍረ ቃልሲ ምውዳቕ ትምክሕታዊ ስርዓት ህግደፍ ብዝኾነ ወተሃደራውን ስቪላውን ኣኳላት ከይጨወ ምጽግር።
- ዋነነት መሬት ቁጠባዊ መንጨ ብምጅኑ ንኩሉም ኣኳዋውና ህዝቢ ኤርትራ ማእከላይ ጉዳይ ዩ። ሕቶ መሬት ንኣስቃቂ መግዛእታዊ ተግባራት ዝተግሃደ ብምንባሩ ብፍላይ ብመግዛእቲ ኢትዮጵያ መሬት ብምሃብ ደግፍቲ ንምኸሳብን ከም ውን ፖለሲ ምንዳድ መሬት ብምኸታል ንሰውራ ኤርትራ ንምግባምን ብውጹኢቲ ከኣ፡ ዜጋታታት ካብ መረብቱም ከፍንቅሉ ዝገሃደን ስርዓት ህግደፍ ዝኸይድ ዘሎ ትምክሕታዊ ፖለሲታት ኣብ ኤርትራ ዲሞክራሲያዊ ለውጢ ንምምጻእ ባይታ ምድምደ። ሰለ ዚ ፊደራላዊ ምንቅስቃስ ዝግብር ዘሎ ናይ ምስፊሕፋሕን ምጽንባርን ትልጫታትን ኣገባባትን ከቕዝልሕን ብስንኪ እዚ ፖለሲታት ዚ ዝተግድኡ ከፍልታት ሕብረተ ሰብ ኤርትራ ልሊዩ ገደ ከኣ፡ ኣብ መድረኽ ብረታዊ ቃልሲ ዝንብሩም ከንሱ ራብሓታቱም ከክላኸልን ብፍላይ፡ እቶም ንባራት ጋሱትን ሓርሰቶትን ካብ ኣቦታትቶምን ኣቦሕጎታቱምን ዝውርስዎ መሬት ከውነት ይግባእ። መንግስቲ ኣብ ጥቕሚ ዘይውዕለ መሬትን ካብ መጓሰን ባህርያዊ ሃብትን (Nature Reserves) ናጻ ዝኾነን ምዕቅቲታት ሃገራውን ጉዳማዊ ስልስማልን ከምይነት ከጥቅምሉን ከውፍርሉን ዝንጸር ሕግታትን ሰረታትን ብምስራዕ ኣብ ራብሓ ጠቕምቲ እቲ ከባቢ ንምውዳል ይኸውን።
- ተቅብልነት ኩሉም ኣኳዋውና ህዝቢ ኤርትራ ዝረኽቦ ብቀዋምቅዊ ቅዋም እተምሓደር ሃገር ብመንግሥቲ ሓቕኛን ናጻን ብቅልጽነት ዝስፍነን ሃገራውን ዘባውን ዓለም ለኻውን ተዓዛብነት ዘለዎ ምርጫ ናብ ሱልጣን ንምደብን ንብሱ ይዳሉ።

ኤርትራዊ ሃገራዊ ምቕምያታት ፊደራላዊ ምንቅስቃስ

ፊደራላዊ ምንቅስቃስ ኩሉ ኣኳዋውና ህዝቢ ኤርትራ ዝተሰማምዑሉም ሃገራዊ ምቕምያታት ምንጻር ኣገዳሲ ምጅኑ ብምርኣይ ሰጥመቱን ሓድነቱን ንምዕቃብ ዝውሕሰን ፍልልያት ምስ ዝህሉ ንኩሉ ዝፍረድ ምውክሲ ይኸውን። ብተርፎኡ ፊደራላዊ ምንቅስቃስ ሃገራዊ ምቕምያታት ማለት ጉዳይ ኤርትራ ከም ፖለቲካዊ ሕቶ ዝተብገሰሉ እዋን ኣትሒዙን ወይ ኣብ መጻኢ ምዕብሉም ከምጹ ዝእኸእሉ ጉዳይት ኩሉ ዝሰማምዕሉ ምቕምያታት ዩ። ከምዝሰዕብ ከኣ፡ ተንጽፋም፡-

- ኤርትራ ካብ መግዛእቲ ጣልያን ብዘተውርሰ ጀግራፊካዊ ደባትን ዘተፈላለዩ እትኒካውን ባህላውን ሃይማኖታውን ጉጅላታት ዝንብርሉ ሃገር ኢያ። ኤርትራ ከም ሃገር ብምሉእ ከተምቃቅል ይኹን ብምሉእ ወይ ብከፋል ምስ ካልእ ከትጽንበር

አብ ተካልዊ ቅዋማዊ አሰራርሓ ሃገር ብኩራት ናጻ ህዝባዊ ድልዎት ምስ ዝህሉ ቅቡል ክኸውን ኣይኽእልን። ሃገር ኤርትራ ልዑላውንቲን ናጻነቲን ዝተዓቕብ ኮይኑ ካብ ዝኾነ ግህሲታት ምክልኻል ክግብርሉ ይግባእ።

- ኤርትራዊ ሃገራዊ ሓድነት ኣብ ሰረታት ቡሓር ምንባር ናይ ዝሕልፉ ውልደታት ዝተምርኩሰ'ዮ። ኤርትራ ከም ናጻ ሃገር ንምርገጋጽ ኣብ ዝተግብረ ሓርነታዊ ተጋድሎ ናይ ቃልሲ ሓድነቱ ብምፍጣር ሰረታት ቡሓር ምንባር ብዕምቁት ክጸርጽ ከእለ። ሰለዚ ኤርትራዊ ሃገራዊ ሓድነት ኩሉም ማሕበራውን ባህላውን ኣካቅዎውናኡ ብወላንታ ዝውሰድ ምርጫ ዝረጋግጽ ኮይኑ ንሃገራዊ ሓድነት ዝብድህ ጸገማት ምስ ዝከሰት ሓፈሻዊ ሃገራዊ ጉባኤታት ብምግባእ ኣብ ክሊ ልዑላውነት ቅዋምን ሕግን ማሕበራውን ቁጠባውን ምርጫ ዝሰፍኑ ሃውቅህ ዝፈትሕ ይኸውን። ከም ውን ኣብቀጻሊ ብናጻ ድልዎት መጻኢ ውልደ ኣብ ግም ዝውሰድ ይኸውን።
- ዋነንት መሬት ንኣብቲ ክባቢ ካብ ጥንቲ ታሪኽ ዝንበር ዝንበርን ዘሎን ህዝቢ ይኸውን።
- ካብ ዝተፈላልዩ እትንካውን ሃይማኖታውን ባህላውን ፖለቲካውን ድሕሪ ባይታ ዘልዎም ኤርትራዊ ቅጽለታት ብሕጋዊ ዓይነት ውክልቱም ዝተሰገፉምን ዝውሰንምን ንመሰላቱም ዝከላኸልን ምምቅራሕ ሱልጣንን ሃብትን ዝውሕሰን ብዝሕነት ኣኳዋናን ኤርትራ ብግሁድ ዝገልጽን ብኣውንታ ክትሓዝን ብዝተሰርዐ ቅዋም እትግዛእ ሃገር ዮ።
- ኣብ ክሊ ሰቪላውን ሻራ ኣልቦ ዝኾነትን ንኩሉም ኣኳዋናን ህዝቢ ኤርትራ እትውክል ሃገርን ብመሰረት ዜግነትን ገደታኡ ምምላእን መሰላትን ግብኣትን ንኩሉ ዝተግብርሉ ኮይኑ ብቑዕ ሰብ ኣብ ዝብቅዓሉ ክስርሕ ብምግባር ካብ ምግባት ሱልጣንን ሃብትን ዘይምርጫ ክፍጥር ዝኽእል ምህማሽን ብምርሓቅ ይኸውን።
- ቋንቋታት ግርብኛን ትግርኛን ዕላውያን ቋንቋታት ሃገር ኤርትራ ብምጅናም ብምእማን ፌ.ዲ.ም.ኤ ብምልካዊ ሰርዓት ህ.ግ.ዲ.ፍ ኣብ ልዕሊ ቋንቋ ግርብኛ ዝግብር ዘሎ ግህሲት ከም ግዳል ባህሊ መሰረታዊ ኣኳዋና ህዝቢ ኤርትራ ብምጅኑ ሃገራውን ዕላውን ቋንቋ ክትኸውን ብዑቱብ ይቃልስ። ከም ውን መሰል ምምዕባል ቋንቋታት ኩሉም ማሕበራዊ ኣኳዋና ህዝቢ ኤርትራ ንምውሓስ ይኣምን። ንራብሓ ሓደ ባህሊ ንምጽራጽ ኣብ ልዕሊ ካልኣት ባህላዊ ውርሽታት ምህቃቅን ምጥፋእን ብምምካት መንግስቲ ብምንገዲ ሞያዊ ማእከላት ነዚ ሰብኣዊ ውርሻ ዚ ንምዕቃብ ፌ.ዲ.ም.ኤ ይተባብዕ'ዮ።
- ኤርትራዊ ዜጋ ናጻነቱ ዝተውሓስ ኮይኑ ሓርነታትን ክብረታትን ካልኣት ብዘምግሃስ ኣብ ዝተፈላልዩ ስነ-ሓሳባውን ዜናውን ቁጠባውን መዳያት ክዋሰእ ምሉእ መሰል ኣልዎ። ከም ውን ብሰልጣን መንገዲ ኣብ ሱልጣን ክምጽእ መሰሉ ዝተሓልወ ይኸውን።
- ሃይማኖት ቅንዲ እምነ ኩርናዕ መግልጺ ኣኳዋና ሕብረተ ሰብ'ዮ። ምልካዊ ሰርዓት ህ.ግ.ዲ.ፍ ኣብ ልዕሊ ሃይማኖት ዝግብሩ ዘሎ ግህሲት ብምንጻግ ፌ.ዲ.ም.ኤ ሃይማኖት ኣገዳሲ ቦታ ኣብ ሕብረተ ሰብ ኤርትራ እናኣምነት ኣብ መንገድ ዝተፈላልዩ ኣኳዋና ድረት ኮይኑ ንኣድነቱም ከይሃርም ይቃልስ ምጅኑ የረጋግጽ። ንዘምድናታት ሃይማኖትን መንግስትን ዝንጸፍን ናጻነት ሃይማኖታዊ ጽሎት ኩሉ ዜጋ ዝፍቅድን ኣህጉራዊ ቻርታራት ይምኸባር።
- ህዝቢ ኤርትራ ብሰላም ክንብርን ኣብ ውሽጣውን ገዳማውን መዳይት መንገዲ ኤርትራዊ ፖለሲ ንምክንጻጽ ኣገዳሲ ዝኾኑ ኤርትራዊ ባህሊታት ብምኸባር ከምዕብሉን ክዕቅቡን ይግባእ። በዚ መሰረት ከኣ፡ ፖለቲካውን ሃይማኖታውን ጽግዕነትን ተምክሖታዊ ኣርኣኢያን ዝብጋግሉ ተግባራት ኣብ ድሑር ስነ-ሓሳብን ንህላወ ካልኣት ዝንጸገን ባህላዊ መንገቱም ዝጥፍእን ብምጅኑ ንምውጋዱ ፌ.ዲ.ም.ኤ ይቃልስ።

ራብዓይ ምዕራፍ
ርእይቶን መደብን ፌ.ዲ.ም.ኤ ብዝዕባ መድረኽ
ምውዳቕ ሰርዓት ህ.ግ.ዲ.ፍን ተካልዊ መሓውራቱን

ምልካዊ ሰርዓት ህ.ግ.ዲ.ፍ ንፍተሓዊ መሰላት ህዝቢ ኤርትራ ብምጭፍላቁ ፌ.ዲ.ም.ኤ ህዝብና ንምድሓን ዓለም-ለኻዊ ተፋላጥነት ዝተረጋገጸ ልዑላውንት ንምዕቃብን ነዚ ሰርዓት'ዚ ንምግባም ሃገራዊ ግቡእ ምጅኑ ብምውሳድ ካብ ኣብ መድረኽ ሰውራ ኣዝዩ ዝተጸንኹረ ቃልሲ ብምህላውና ንምውዳቕ ሰርዓት ህ.ግ.ዲ.ፍ ብኩሉ ዝክእል ሕጋውን ሰላማውን ወተሃደራውን ኣገባባት ቃልሲ ብንጥቃም ብኸምዚ ዝሰዕብ ይኸውን፡-

- ባህሊታት ኩሉም ኣኳዋናን ህዝቢ ኤርትራ ዝምልስን ንሃይማኖታውን ባህላውን ፍሉይነቶም ዝንጸባርቅን ብሓር ምንባርን ሕድሕድ ምድገጋፍን ዝጸርጽን ባህሊ ሰላምን ሕድገትን ሃናጺ ዘትን ዝሰፍንን ቅንጽላታት ዝንጸግን ሃገራዊ ተምክሖ ንምህናጽን ምጥልባትን ምሰራሕ።
- ምዕብል ፖለቲካዊ ኣካል ንምህናጽ ምስ ኩሉም ሓድነታዊ ኣራኣኢያን ብፊድራላዊ ፍታሕ ዝኣምኑን ዝላቁ ትልጫታት ልምዓትን ዝርጋሐ ፍትሕን ሓቕኛ ሓርነትን ንምስፋን ተጽቢት ዝግብርሉ ዘሎ መሰረታዊ ፖለቲካዊ ልውጢ ንምምጻእን ኤርትራዊ ወሳኔ ካብ ናይ ደገ ተጽዕኑ ናጻ ንምዕቃብን ሃገራዊ ድልዎት ንምልዕዓልን ደልዎት ዘልዎም ሓይልታት ምሰራሕ።
- ኣብ ህንጻት ናጻን ሓላፍነታውን ሕብረተ-ሰብ ኣገዳሲ ተራ ዘልዎም ሲቪካዊ ማሕበራት ምቱኳር።

ነዚ ብሰላማዊ መሰላጥያታት ንምርጫ ከኣ፡-

- ራብሓ ሃገር ቅዳምነት ዝህብን ካብ ባሕታዊ ተርድኣታት ናጻ ዝኾነን ሃገራዊ ዓቕምታት ኣብ ትሕቲ ሓደ ሰፊሕ ጽላል ብምጥርናፍ ጽቢብ ራብሓታት ብምስፍር ሓፈሻዊ ሃገራዊ ራብሓ ብምቅዳም ኣብ ክሊ ዘባውን ኣህጉራውን ሰብኣዊ ተካላትን ተምክሖታውን ኢ-ሰብኣዊ ተግባራትን ፖለቲካዊ ገፍጺ ሰርዓት ህ.ግ.ዲ.ፍን ንምቅላዕ ሓያለ ዜናዊ ውፍራታት ምክያድ።
- ንዚድለ ልወጢ ዓቢ ጽልዎ ንምሕዳርን ገድላዊ ዓቕምታት ንምምላላእን ምነጢጣፍን ሰፊሕ ህዝባዊ ንቅሓት ንምፍጣር ምሰራሕ። ከም ውን ኣብ ወተሃደራውን ሰቪላውን ተካላት ሰርዓት ህ.ግ.ዲ.ፍ ዘሎ ሃገራዊ ዓቕምታት ኣብ ጎነ ሓፋሽ ደው ክብሉ ብምጽዋዕም ምልካውን ተምክሖታውን ጀንዳ ሰርዓት ህ.ግ.ዲ.ፍ ንምኣላይን ተሃምሹም ዘለዎ ሓይልታት ኣብ ግዕዝ ፖለቲካዊ ለውጢ ቦታኡም ክሕዙ ንምልዕዓልን ተምክሖታዊ ኣራኣኢያ ብሓፈሻ ካብ ሱሩ ንምውሓው ምውሃሃድ ምግባር።

- ንፍጹም ፖለቲካዊ ወሳኔታት ተቃውሞ ዘይተገኘ፡ን ንመትከላት ሃገራዊ ልዑላውንትን ሓድነት ሃገረ ኤርትራ ዝዕቅብን ኣብ ሕድሕድ ምክብባርን ሓባራዊ ራብሓታን ዝተምርኮሰ ስራታት ብሰላም ንምባር ንምጽራጽ ምስ ሃረባብቲ ሃገራትን ህዝብታትን ምስራሕ።

ገድላዊ ወተሃደራዊ መሰላጥያታት ከሓ:-

- ጭፍጫፊ ምሓውራት ሰርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ንምድኻምን ንስቕያት ህዝብና መንጩ ዝኾኑ ባሕታታት ንምቅጻዕን ዝገብሩ ወተሃደራውን ስተራትጂካውን ትልጫታት ምስራሕ።
- ንኣንጻር ህዝቢ ተጻሚዮ ዘሎ ናይ ጨፍጨፋ ምሓውራት ሰርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ዝምውላ ዘልዎ ገባቲ ቁጠባዊ ተካላቲ ምህራም።
- ድሕነት ዜጋታት ምሕላውን ብዘተኸለለ መጠን ናዓሉ ሰላም ዘሰፍኑ ከባቢታት ንምፍጣርን ምስራሕ። ከም ውን ኣብ ወተሃደራዊ ተካል ተዋፍሩም ዘልዎ ዜጋታት ከርሕርሕዎን ኣብ ዘካይድ ዝድለ ዘሎ ልውጢ ተራሕም ርክቱ ኣብ ሃኒ ተቃውሞ ንከሰልፉ ምትባባዕ።

ሓምሻይ ምዕራፍ
ርይኢቶ ፌደራዊ ም.ኤ ብዛዕባ መሰጋግሪ መድረኽ

መሰጋግሪ መድረኽ ማለት ብቀጠታ ድሕሪ ምውዳቕ ሰርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ዘሎ መድረኽ'ዩ። ኣገዳስነትን ሓደግኛትነትን እዚ መድረኽ'ዚ ብምግንዛብ ንጽጥታ ሃገርን ዜጋታትን ዝዕቅብን ናይ ሱልጣን ባይነት ዝምልእን ዝተምንዘው መሰላት ዜጋታት ዝምልስን መድረኽዊ ፖለቲካዊ መደብ ዕዮ ምውናን ኣድላዩ ይኸውን። ነሱ ከሓ:-

ቀዳማይ: ንኩሉ ኤርትራዊ ቅጽለታትን ፖለቲካዊ ተካላትን ሃገራዊ ባሕታታትን ሲቪካዊ ማሕበራትን ሳይንሳዊ ሰብ ሞያን ኣብ ሲቪላዊ ኣግልግሎት ዝሰርሑ ዘልዎ ካብ ገባናት ናጽ ዝኾኑ ዜጋታትን ዝሰተፈ ጉባኤ ንሃገራዊ ዕርቂ ብምክያድ ንምቆምያታት ሃገራዊ ሓድነትን ሰራታት ብሰላም ምንባርን ዝረጋግጹን ቅርሕነትን ፖለቲካውን ወልቃውን ጽልኣት ንምኣላይን ዝሰርሕ ኮይኑ ርግኣት ዝሰፍኑ ሕብረተ-ሰብ ንምህናጽ ንሓቕታት እተጻረን ሓፈሻውን ገላውን ዝተፍጽሙ ገባናት እተላልን ጸማቕ ናብ ናጻ ሲቪላዊ ቤት ፍርዲ እትቅረብ ኮምሽን ብምቕም ይኸውን።

ካልኣይ: ፌደራላዊ ቀዋም እትንደፍ ካብ ኣብ ሕጋውን ፖለቲካውን መዳይት ብቅዓት ዘለውም ሰብ ሞያ ሃገራዊ ኮምሽን ምቕም።

ሳልሳይ: ንሃገር እተማሕደር ዓይነት መንግስቲ ንምቕም ምስምማዕ።

ራብዓይ: ዓለምለኻዊ ሕግታት ብዝንጽፉ መሰረት መተካላት መሰረታዊ ሓርነታት ከም ናጻ በረሰን ምምስራት ሰልፊታትን መሰል ምትእኽኻባትን ሰለማዊ ሰልፊታት ምግባርን ካልኣት ብደረጃ ሃገርን ዓለምለኻውን ዝተሻቅቡ ሓፈሻውን ገላውን ሓርነታት ምኣዋጅ።

ሓምሻይ: ጉባኤ ንኣብ ምውዳቕ ሰርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ኣብርክቱ ዝንብሩም ዝሰፍሑ ፖለቲካዊ ሓይልታትን ምስ ካልኣት ተሳትፍትን ኮይኖም ብዝግብዩ ብጽሕት ውክልና ዝረጋግጹሎምን ንኩሉም ኣኳዋውና ዝጠቓለለ መሰጋግሪ ሓጋሪ ኣካል ብሰምምዕ ምቕም ንዝተውሰነ ጊዜ መሰጋግሪ መንግስቲ ከም ዝሰዕሱ ዕማማት ዝጻምም ምምስራት።

- ነጡፍን ሞያውን ካብ ሓጋግን ፈጻምን ኣካላት ናጻ ዝኾነ ፍራጎይ ብምምስራት ብህዝቢ ዝትኹብረን ዝተሓማምነን ከኸውን ይግባእ።
- ፖለቲካውን ሰቲ-ሓሳባውን ሃይማኖታውን ድሕሪ ባይታ ዘለዎም ኡሱራት ምፍታሕን ዕጫኡም ዘይተፍልጠ ባሕታታት እተጻሪ ሽማግሌ ምምዛዝን።
- ሰቡ-ሱልጣን ሰርዓት ህ.ግ.ደ.ፍን ምጋባርያኡምን ኣብ ምስዋር ዜጋታታት ኢድ ዝልዎምን ናብ ፍትሒ ምቅራብ። እቶም ካልኣዊ ገደ ዝንብሩምን ንህዝቢ ሓደጋ ዘይኮኑ ኣብ ክሊ ሃገራዊ ዕርቂ ንተሓታትነት የቕርቡ ምግባር።
- ናይ ሰደተኛታት ቁጽራ እትግብርን ናብ ካብ ዝተፍናቅልሉ ቁሽታቱምን ዓዲታቱምን ወይ ብወላንታ ኣብ ዝምርጽዎ ከባቢ ንምስፋር - ገፊቓድ ዋናታት እቲ መሬት ከኸውን ይግናኡ ባይታ እትምድምድን ኢድላዩ ዝኾነ ነግራት እትቕረብ ኮምሽን ሰደተኛታት ምቕም።
- ንሰደተኛታት ሕጋዊ ምኽሪን ናዓላም ዝከላኸልን ንዓዲም ከምልሱን ከረጋግኡን ነብረቶም ከምልሱን ከንብሩን ዝሕግዝዎምን ኣህገራዊ መሰላት ከላልዩን ዝግብሩ ሲቪካውያን ማሕበራት ከቕማ ዕድል ምሃብ።
- ብሰርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ዝተንደፈ ኣዋጅትን ሕግታትን ዳግምይ ምርኣይ ምግባርን ኩሉም ናይ ጨፍጨፋ ምሓውራቱ ምፍራስን ንኩሉም ኣኳዋውና ሕብረተ-ሰብ ኤርትራ ዝንጽባርቀን ንጽጥታ ሃገር ዝቁጽጽርን ድሕነት ህዝቢ ካብ ውልቃውን ውዳብን ገባናት ንምሕላውን ዜምናውን ዓይናታውን ወተሃደራዊ ተካል ምህናጽን ፖለቲካታት ጉዳድ ዕስክርና ምስራዝን መደብራቱ ምዕጻውን።
- ኣብ ሃገራዊ ምቆምያታትን ግልጽነትን ምምቅራሕ ምዕሪ ዕድላት ኣብ መንጎ ሓበረተ-ሰብን ብምርኮስ ብምግባር ሰርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ኣብ ሲቪካዊ ኣግልግሎት ዝኾኑሉ ዝጽንሐ ፖለስን ኣግልግልቱን ቅርጻኡን ዳግማይ ስርርዕ ምግባር።
- ካብ ጊዜ ዜውዳዊ ሰርዓት ዝትምንዘዐ መሰላትን ንብረትን ናብ ቅንዲ ዋናታቱ ንምምላስን ብምልካዊ ሰርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ዝተውሰደ መሬት ዋኒንቱ ንምድስካን እትሰርሕ ካብ ዓሚቕ ድሕሪ ባይታ ዘለዎም ዜጋታታ ሕጋዊት ሽማግሌ ምቕም። ከም ውን ንብረት ግዛኢ ሰልፊ ሰርዓት ህግደፍ ምቅጻር።
- ምቕም ፖለቲካዊ ሰልፊታት ዝፍቕድን ናጻን ግሉጽን ሃገራውን ዞባውን ኣህገራውን ዝተግብብቲ ዝሳትፍዎ ምርጫታት ንምክያድን ካብ መሰጋግሪ መንግስቲ ናብ ብህዝቢ ዝተምርጸ መንግስቲ ሱልጣን ንምስጋርን ፖለቲካዊ ባይታ ንምምድማድ ኣዋጅት ምውጻእ።
- ብሰርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ተንጽኖ ዘሎ ምምሕዳራዊ ምምቕቓል ዞባታት ኤርትራ ብምስራዝ ብመግዘኣቲ ኢንግሊዝ ተንጽኖ ዝንበረ ምምሕዳራዊ ቅርጻ ኣብ መሰጋግሪ መድረኽ ንምምላስ ምግባር።

ፌ.ዲ.ም.ኤ ፖለቲካዊ መደብ-ዕዮ ፌ.ዲ.ም.ኤ
አብ መድረኽ ድሕሪ ምርገጽ ሰውጢ አብ ኤርትራ

ፌ.ዲ.ም.ኤ ከም ፖለቲካዊ ውድብ መጠን አብ ምውዳቕ ምልካዊ ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ አብዝተግብረ ተጋድሎ ተራኡ ድሕሪ ምብርካትን ጉቡኣት መሰጋግሪ መድረኽ ምምላእን ሰላምን ጽግታን ዝሰፍኑ ሃገርን ሕብረተ-ሰብን ብምህናጽ ኩሉ መሰላቱን ግቡኣቱን በዚይኣድልዎ ዝረኽቡሉን ሰላም አብ ከንዲ ኳናት፡ ምትእሚማን አብ ከንዲ ምጥርጣር፡ ሕድሕድ ምክባር አብ ከንዲ ምክሕሓድ፡ ካብ ምገላልን ምግሳይን ምርሓቕን ባህሊታትን ክብሪታትን ልምዲታትን ኩሉም ኣኳዎውና ህዝቢ ኤርትራ ንምኽባርን ክጽዕር፡ በዚ መሰረት ከአ፡ ፌ.ዲ.ም.ኤ ነዞም ዝሰዕቡ ፖለቲካዊ መትካላት ይቅምጥ፡-

ቋዳማይ፡ አብ ኣህጉራዊ ውዑላትን ቻርታራትን ንሰብኣዊ መሰላት ዝምልከት ሰፊሩ ዘሎ መሰላትን ሓርነታትን ብምቅያድ ንምዕቃብምን መተግባሩምን ንኣብነት ዝኣክል ዞም ንዘሰዕቡ መሰላት ምቅምጥ ንርእ፡-

- ውልቃዊ ሓርነት፡፡
- መሰል እምንቲ፡፡
- መሰላት ሓሳብ ምግላጽን ውዳብን ምእካብን፡፡
- መሰል ማዕርነትን ኣድልዎ ዘይምግባርን፡፡
- መሰል ምንቕሲቃስን መንባርን፡፡
- መሰል ምርካብ ትምህርቲ፡፡
- መሰል እትኒካውን ባህላውን ጉጅለታት ባህሊታቱም ክጽርጹን ክምዕብሉን ነዚ አብ ኣህጉራዊ ሕግታት ሰፊሩ ዘሎ ጠቕላላ መሰላት ምኽባር፡፡

ካልኣይ፡-

- ኤርትራ አብኣ ዝንብሩ ዘልዎ ኩሉም ማሕበራውን ባህላውን ኣኳዎውናን ብውላንታን ዜግነታዊ ጉቡኣት ንዝማልእን ሃገር ኮይና ንኣውንታውን ሎልይን ኤርትራዊ ሃገራዊ መነነት ዝንጸብርቁ ዝተፈላልዩ እትንካትን ባህሊታትን ዝሓቕፈት ያ፡፡
- ኤርትራ ሲቪካዊ ሃገር ኮይና መሰል ዜግነት ከም ምዕቕኒ ምርኩስ ብምግባር ፖለቲካዊ ሰምምዕን ማሕበራዊ ስጥመትን ባህላዊ ምረዲዳእን ብሰላም ንምባርን ብውላንታ ዝሰፈኑ ሕብረተ-ሰብ ምህናጽ፡፡
- አብ ኣህጉርና መሰረታዊ ጥንቂ ግርጨታትን ኳናትን ኮይኑ ዘሎ ምቁጺጺ ሃብትን ሱልጣንን ብምግንዛብ ሃገርና ኤርትራ አብ ከምዚ ዝኣምሰል ቁርቁስ ክይተኣቱ ፍትሓዊ ምምቅራሕ ሃብትን ሱልጣንን ከውን ዝግብርን ፈድራላዊ ቅምማዊ ዘይምእኩል ምሕደራ ዝሓሸ መማርጺ ብምጅኑ እዝኸተል ስርዓት ምህናጽ፡፡
- ቅዋም ዝተምስረተን መሰላት ኩሉም ኣኳዎውና ሕብረተ-ሰብ ኤርትራ ካብ ጽቕጢ ዝግቕበን ሓርነት ሰብኣዊ ክብርን ተፍጥራዊ ሂደብን ምኹናም ብምግንዛብ ናጽነት ፈደራልውን ዞባውን ስልጣናት ብመትከል ምእማንን ንምተግባሩ ዕማማት ንፍሰ ወክፎም ዝንጸርን ዝቁጻጸርን እምነታትን ክብርታት ኩሉም ዜጋታት ዝኸብርን ሕግታት ምስራዕ፡፡

ሳልሳይ፡-

ፌ.ዲ.ም.ኤ ኤርትራዊ ዜጋ ናጻ ምጅኑ ብምእማን ብዝንጥፉ ዘልዎ ፖለቲካዊ ሓይልታት ዝቅረብ መማርጺ ሓሳባት ክቅብልን ክንጽግን ምሉእ መሰል ኣለዎ ዩ፡፡ በዚ መሰረት ከአ፡ ዘልዎም ራእይ አብዞም ዝሰዕቡ መዳያት ክትንጸር ይህልዎ፡-

መንግስትን ሃይማኖትን

ኤርትራዊ ግንባር ንኩሉ ኤርትራዊ ዜጋ ብዘይዝኾነ ሃይማኖታዊ ይኹን ንሄራዊ ፍልልይ ብሰላም ክነብር መሰላቱ ትሕሉ፡ ንባህልታትን ልምድታትን ሕ/ሰብ ኤርትራ ተኸብር፡ ሲቪላዊት ሃገር ክትህነጽ አብ ዝግንዘበሉ ህምት፡ አብ መንጎ ሃይማኖትን መንግስትን ኣውን ታዊ ዝምድናታት ክሕሉ ይኣምን፡፡ ሃይማኖት መሳርሒ ንምብትታን ሓድነትን ከውንነትን ሕ/ሰብ ኤርትራ ከውሰድ ከም ዘይብሉ ድማ ይግንዘብ፡፡ ኤርትራዊ ግንባር ሃይማኖት አብ ሕ/ሰብ ኤርትራ ዓቢ ግደ ዘለዎ አብ ምህናጽ ኣይደስቲ ግሉ ሰባት ውን መሰረታዊ እጃም ዝጻወት ምጅኑ ይኣምን፡፡ ሰለዝኾነ አብ ሓፈሻዊ ኣተዓባብያን ህንጻንትን ዘለዎ ኣገዳሲ እጃም ብምኽሓድ ተርኡ ብቀሊሉ ክሰገር ዝኽእል ኣይኮነን፡፡

ብሄራዊ ሕቶን መሰል ርእሲ ወሳነን

እዞም ክልተ ሕቶታት እዚአቶም አብ ሕሉፉን ህልውን ኤርትራዊ ፖለቲካዊ ውድዕነት ካብቶም ኣዝዮም ኣካታዒ ዝኾኑ ጉዳያት እዮም፡፡ ምኽኒያቱ ንሰብ-ሓሳባውን ሰብኣውን መግለጺታትን ናይ ሰብኣዊ ሕብረተ-ሰባት ምዕቕኒታትን ምልልዩ መሰርሒታትን ከም ውን ኣህጉራዊ ቻርተራትን ውዑላትን ንኤርትራ ንብይና ብፍሉይነት ዝተኣሳስረ ዞባውን ኣህጉራውን ምዕባሊታትን መርኩስ ብምግባሩም ዩ፡፡ ፌ.ዲ.ም.ኤ እዞም ሕቶታት እዚአቶም ፖለቲካዊ መማርጺ ሓሳባት ብምቅራብ ዝተኣሳስረ ዘይኮነስ ምስ ጉዳይ መነነትን ባህሊታት ማሕበራውን ሰብኣውን ኣኳዎውናታትን ታሪኻዊ ምዕባሊኦምን ብሓፈሻ ብምያውያን ማእከላትን ካብ ጉጅላዊ ወይ ፖለቲካዊ ኣካል ድልዩታትን ባህሊታትን ናጻ ዝኾነን ዕምቀት ዘለዎ ሳይንሳዊ መጽናዕቲታት ብምድላው ፍታሕ ዝግብረሉም ይኸውን፡፡ አብ ህልዊ ኤርትራዊ ሂወትና እዚ በዘይምምላኡን አብ ልዕልነት ቅዋምን ሕግን ዝሰፍነ ሃገር ወሳኔኡ ንህዝቢ ኤርትራ ብመንገድ ወክልቱ ዝርእ ብምጅኑ ብምግንዛብ ነዞም ዝሰዕቡ ሓቕታት ነገራዊ፡፡

1. ሕብረተ-ሰብ ኤርትራ እትኒካውን ቋንቋውን ባህላውን ሃይማኖታውን ብዝሕነት ዘለዎ ብምጅኑ ፖለቲካዊ ሓይልታት ነዚ ብምእማንን መስሪታዊ መግለጺ ስራታት ኤርትራዊ ሃገራዊ መነንት ብምግንዛብን ነዚ ዘንጽባረቕ ሽርክነት መሰላትን ግቡአትን ኣብ ኩሎም ጽፍሒታት ምምእዛዝ።
2. ጸገማት እዚ ብዝሕነት ዘዘ ኣብ መንጎ ዝተፈላልዩ ፖለቲካውን ማሕበራውን ባህላውን ኣኳዎውና ህዝቢ ኤርትራ ብፍቱቶምን ናጻ ድልዎቶምን ምስ ምዕባላታት እቲ መድረኽን ባህሪኡን ኣብ ግምት ብምእታው ንኩሉ ዝሰተፈ ሃገርዊ ጉባኤታት ብብሪቴኪ ብምድላው ወጽኢቱ ድማ ጠቕላላ ሃገራዊ ስነት ብምግባር ዝፍታሕ ይኸውን።
3. ፌ.ዲ.ም.ኤ ፌደራላዊ ፍታሕ ከም ኣብነታዊ መማርጺ ምእላይ ህልውን መጻኢን ጸገማት ኤርትራዊ ብዝሕነት ብምቕራብ ንህልዊ ኤርትራዊ ውድዕነት ንምፍባሉ ከሰርጽ ብምስራሕ ኣብ ላዕሊ ተጠቂሱም ዘለዎ ሃገራዊ ጉባኤታት ኣብ ምስራጽ ስራታት ሓፈሻዊ ርግኣትን ዘላቂ ሰላምን ኣውንታዊ ምሰነናቕን ንመጻኢ ውልዶ መሰሪታት ብሓባር ምንባርን ብናጻ ድልዎቶም ሓባራዊ ምዕባላ ከምዝግቡን ብምቕያድ ነረጋግጽ። እዚ ድማ፡ ኣብ ምእላይ እትኒካውን ባህላውን ጸገማት ብሓፈሻ ኣብ ኣህጉር ኣፍሪቃ ብፍላይ ኣብ ኣህጉራዊ ቻርተራትን ውጥላትን ስፊሩ ይርከብ።
4. ተርድኦ መሰል ርእሱ-ወሳኔን ኣብ ቀድመ ኩነት ምፍጻሙን ኣብ ሓዲ ሕብረተ-ሰብን ካልእን ከም ውን ኣብ ሓዲ ታሪኻዊ መድረኽን ካልእን ዝፈላለዩ፡- ብሰንኪ ሰርዓት ህግጺ ፍ ኣብ ልዕሊ ዝተፈላልዩ ኣኳዎውና ሕብረተ-ሰብ ኤርትራ ዝውርድ ዘሎ ኩሉ መዳደዎ ውጽኢታት ነኣምን ንኹን ዳምበር ኣብ መንጎ ዝተፋላልዩ ኣኳዎውና ኤርትራዊ ገድሊ ምእንቲ ደምክራሲያዊ ለውጢ ኣብ ኤርትራ ንምርገጽ ብዝፈቕዱ መድረኻዊ ባይታ መሰረት ፍታሕ ዝፍይሉ ይኸውን። እዚ ጉዳይ ደማ ዘባውን ኣህጉራውን ጽልዎታት ዘለዎ ብምጅኑ፡ ነዚ መማርጺ ሓሳብ ዘበልከኑ ንምራኤ፡ ኣብ ልዕላውነት ቕዋም ዝተሞርኮሰ፡ ብሽርክነት ስልጣንን ሃብትን ዝሓምን፡ መሰላት ኤርትራዊ ብዝሕነት ዝዕቕብ፡ ከብረታትን ባህልታትን ኣኸዋውና ህዝብና ዘኸብር፡ ምስ ከባብን ዓለም ብሰላም ሓቢርካ ምንባር ዝኸተል መንግስቲ ምስ ዝተኸል ዝርኣ ይኸውን። ንሱ ድማ ንጸገማት ኢትኒካውን ባህላውን ብዝሕነት ብሓፈሻ፡ ኣብ ኣህጉር ኣፍሪቃ ከኣ ብፍላይ ንምፍትሖ ኣብ ኣህጉራዊ ሞዕላትን ቻርተራትን ስፊሩ ይርከብ።
5. ሃይማኖት ካብቶም ቀንዲ መቕረጺ ኤርትራዊ መንነት፡ ብዝሕነት እምነት ኣብ ኤርትራዊ ማሕበራዊ ኣኸናውና ምጅኑ ዘካትዕ ነጥቢ ኣይኮነን። ሰለዚ ፌ.ዲ.ም.ኤ መሰል ሃይማኖታውን መንፈሳውን እምነትን ከብርታትን ኩሉ ኣኸዋውና ሕ/ሰብ ኤርትራ ንምዕቓብ ይኣምን። መሰል እምነትን ምውሓስ ሃይማኖታዊ ጸሎትን ንምውሓስ ብመሰረት ኣህጉራዊ ረቋሒታት ንምፍታሖ ዝቕየዱ ምጅኑ የረጋግጽ። መንግስቲ ኣብ ሃይማኖታዊ ትካላት ኢድ ምትእትታው ከይገብርን መሰርሖ ንሓድነታዊ ዝኾነ ይኹን ኤርትራዊ ኣኸዋውና ንምፍራስ ከይኸውን ብዕቲብ ከቻለሰ' ዩ
6. ፌደምኤ ፌደራላዊ መማርጺ ሓሳብ ንጸገማት ህልዊ ኩነታት ኤርትራ ከም ፍታሕ ከቕርብ ከሎ፡ ኣብ ኤርትራ ዝዘሎ ሕቶ ብዝሕነት ንምክእላል ዝሓሸን መሰላት ኩሎም ኣኸዋውና ህዝቢ ኤርትራ ብማዕረ ዘተኣናግድን ኣብ ካልኣይ መፍርቕ መበል 20 ክፍለ ዘመንን ሕጂ ውን ዘካይድዎ ዘሎ ቃልሰን ብሓባራዊ ተጋድሎ ብወለታ ዝረጋገጸዎ ሃገራዊ ሓድነት ንምውሓስ ምጅኑ ብምእማን' ዩ። መጻኢ ወለዶታት ብነጻ ድሌቶም ዘላቕ ረብሓታቶም ንምርግጽ፡ ዝወስድዎ መማርጺታት ዕድል ዝህቡ ብምጅኑ' ዩ።

ሲቪላዊ ትካል

ሲቪላዊ ትካል መንግስቲ ንዜጋታቱ ኣገልግሎት ንምሃብ ዝጠቕመሉ መሰርሖ ብምጅኑ፡ ኣብኡ ከሰርሖ ዝሕረዩ ሰባት ብግልጽነትን ሕገ ብዘነጸር ውድድርን ብቑዕ ዜጋ ኣብ ብቑዕ ስራሕ ብምደባ ቅድመ ኩነትን ኣድልዎ ዘይብሉን ክኸውን ይግባእ። ዕለምኡ ከኣ ምምሕዳራዊ ብልሽውና ንምውጋድ ኮይኑ፡ ኣብዚ መዳይ ዚ ፌደምኤ ነዘም ዝሰዕሱ ፖሊስታት ዝኸተል ይኸውን።

ሀ. ኣብ ሞያን ብቕዓትን ንጹር ቅድመ ኩነት ዝሓቱ ቦታታት ስራሕ ንኩሎም ዜታታት ኣብ መላእ ዘባታት ብግሉጽን ንጹርን መዳቕቲታት ክፍት ኮይኑ፡ ብመሰረት ሕገ ዘነጸር ንተቃውሞ ዘፍቕድ ይኸውን።

ለ. ኩሉ ኤርትራዊ ዜጋ ሰራሕ ናይ ምርካብ ዕድል ዝተሓልዎ ኮይኑ፡ ልዑል ደረጃ ትምህርትን ብቕዓትን ዘይሓቱ ተራ ስርሓት ከኣ ቀዳምንት ንነበርቲ ናይዚ ዞባ ዝውሃብ ይኸውን።

ወተሃደራዊ ትካል

ኤርትራ ንእሽቶይን ውሑድ ህዝቢ ዘለዋን ክትኸውን ከላ፡ ኣብ ዝተፈላለዩ ውግኣት ክትኣቱ ዝተገደደት ሃገር ዩ። ልዕሊ ኩሉ ድማ ን ውሽጣዊ ኩነታታ ዝህድድ ምክንያታትን ፖሊስታት ኩናትን ዘይትቕበል ከም ሕሱም ቕሳነት ትብህግ ሃገር ዩ።

እዚ ማለት ግን ኣገዳሲ ኮይኑ ምስ ዝርከብ ብደገ ክመጽእ ዝኸለል ምፍርሖት ወይ ካብ ዘይርጉእ ውሽጣዊ ተርእዮታት ብጉጉይ ስጉ ምትታት ዝተፈላለዩ ኣካላት መንግስቲ ብኩራት ማሕበራዊ ሰላም ምስ ዘጋጥም፡ ሃገር ንምክልካል ወተሃደራዊትካላት ክህሉ ዮበሉን ናብ ዝብል ዝወስድ ኣይኮነን። ሰለዝኾነ ምንቕስቓስና ኣብዚ መትከላዊ እምነት ዚ ተመርኮስ ወተሃደራዊ ትካል ክህልዎ ዩ።

1. 1. ብመሰረቱ ፖሊስታት ምክልካልን ጸገታት ኤርትራ ንፍልልዮት ዘወገደ፡ ንረብሓታት ካልኣት ዘይጻረር ኣብ ውሽጣውን ወጻእን ጉዳዮቶም ኢድ ዘየኣቱ ክኸውን ይህልዎ።
2. 2. ወተሃደራዊ ትካል ዘመናዊ ዕጥቂ ዝተገጥቐን ዝለዓለ ድልውነቱ ዘረጋገጸን ኮይኑ፡ ቀንዲ ዕማማቱ ድማ ካብ ወጻኢ ከመጽእ ዝኸለል ሓዲጋታት ንምክልካልን ደባዊ ጸገታት ንምሕላውን ይኸውን።
3. 3. ኣኸዋውንኡ ከኣ ንኤርትራዊ ክውንነት ዘንጸባርቑ፡ ብቕዓትን ፍትሕን ነፍሲ ወከፍ ሕ/ሰብ ኣብ ግምት ዘእቱ፡ ክኸውን ይ ግባእ።

4. 4. ወተሃደራዊ ትካል ብሄራዊ አስተዋጽኦ ዘለዎ፡ ቀንዲ ዕማማቱ ካብ ወጻኢ ከመጽእ ዝኸለል ሓደጋታት ምክልኻል ዝወሰን ኮይኑ፡ ከምኡ ውን ባህርያዊ ሓደጋ ምስ ዚጋጥም ሓጋዚ ተርኡ ዝጸወት ይኸውን። ካብ ሃገራዊ ግብረ-ኣብ ወጻኢ ኣብ ዝኸነ ጉዳይ ኢዱ ዘየለ፡ ካብ ፖለቲካዊ ሰልፍታት ኤርትራ ናጽነቱ ዝሓለወ፡ ተሓታትነቱ ነቲ ካብ ህዝቢ ዝተመርጸ ሓጋጊ ኣካል ጥራይ ይኸውን።
5. 5. ትካላት ጸጥታን ፖሊስን ብሕገ ምእዙዝ ኮይኑ፡ ደቂ ነፍሲ ወከፍ ዘባ ብዘለዎ ፍሉይነት ሕ/ሰብም ኣብ ዘባእም ይዘርግሉ።

ወጻኢ ፖሊስታት

ወጻኢ ፖሊስ ኤርትራ ኣብ መትከል ሰላማዊ ምክብባርን ሓባራዊ ረብሓታትን ዝተሞርኮሰ፡ ሰናይ ጉርብነታዊ ዝምድናታት ንምምስራት፡ ከምኡ ውን ንዝፍጠሩ ፍልልያት ብሰላማዊ ዘተ ንምፍታሕ ንልዕላውነት ሃገር ዝኸበር፡ ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያቶም ምትእትታው ዘይትገብርን ይኸውን። ስለዝኾነ ወጻኢ ዝምድናታት ምንቅስቃስና ኣብዚ ዝሰዕብ ተሞርኮሩ ክሰርሕ ዩ።

1. 1. ኣብ መንጎ ህዝቢ ኤርትራን ካልኣት ኣህዛብን ፖለቲካዊ፡ ማሕበራዊ፡ ብህላውን ቁጠባውን ዝምድናታት ንምድልዳል ክዳይ ክጸሓር ዩ። ብፍላይ ከኣ ምስቶም ምስ ህዝቢ ኤርትራ ባህርያዊ ባህላውን ማሕበራውን ዝርግሉ ዘለዎም ረብሓታት ሃገራት ሱዳን፡ ኢትዮጵያ፡ ጅቡቲ፡ ሱዳንን ቁጠባዊ፡ ማሕበራውን ባህላውን ምትእትታው ይኸውን ምውህሃድን ናብ ዝለዓለ ደረጃ ክብ ክብል ክሰርሕ ዩ። ዶባት ናይዞም ኣህዛብ እዚ ኣቶም ድልድል ርኽብ ክኸውን ብምግባር ክብኩሉ ዝኸኣል መዳያት ምድግጋፍ ክህቡ ይኸውን። ኣብ መንጎ ኣህዛብ ዝህሉ ስትራቴጂካዊ ርኽባትን ረብሓታትን ዝዳግት ወይ ዝኸልከል ኣይህሉን። ከምኡ ውን ምርጫታት ኣህዛብን ፖለቲካዊ ድሌታቶምን ክኸበር ዩ። ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያቶም ብዘይምትእትታው ጸጥታን ሰላምን ናይዚ ዘባ ዚ ንምርግጋጽ ኣውንታዊ ግደ ክጸወት ዩ። ኣብ መሰረት ደምክራሲያዊ ዘተን ህዝባዊ ድሌታትን ልዕላውነት ትካላት ቅዋምን ብቀጥታ ሓባራዊ ረብሓታት ጉረባብቲ ሃገራት ክሰብ ዝተረጋገጸ ፖለቲካዊ ርእይቶ ክሰብ ዝተመሰሰለ ናብ ኮንጌደራላዊ ዊ ዝምድናታት ንምብጻሕ ክሰርሕ ዩ።
2. 2. ምስ ኣህጉራዊ ማ/ሰብ ዓለም ኣውንታዊ ዝምድናታት ንምምስራት ምጽግር። እዚ መሰረቱ ሰላምን ዘተን ምስ ኣብ ክባብን ዓለምን ዝርኽቡ ሃገራት ዝፍጠር ፖለቲካዊ ፍልልይ ብሰላማዊ መንገዲ ንምፍታሕ ዝተሞርኮሰ ይኸውን። ካብኣብ ውጽኦታትን ምዝመዛን ዝፈጥር ፍልልያት ምርኣቕ፡ ንኩሉ መልካዓት ግብረ-ሽብርታዊ ተግባራት ምኽኖን ምክንያቱ ከኣ ንንጹሃት ዕላማ ስለ ዝገብር ስርሓት ስለዝኾነ። ምስ ምርጫታትን ድሌታትን ህዝቢ ኤርትራ ዘይምጽገር፡ ብውዕላት ብምእዛዝ ኣብ ጸጥታን ምርግጋእን ዝነበር ዘባውን ኣህጉራውን ማ/ሰብ ንምህናጽ ምቅላስ።

ፖሊሲ ትምህርቲ

ፌደምኤ ዘም ዝሰዕቡ ፖሊስታት ይኸተል፡-

ብዘይ ትምህርቲ ትንሳኤ ሓደ ሕ/ሰብ ክረጋገጽ ኣይክእልን ዩ። ከምቲ ቀዳሞት ፍልጠት ዓንድታት ዝሓፍ ክብል ክሎ፡ ድንቁርና ድማ ዝሓ ክቡራት የፍርስ ብምባል ዝመሰልዎ ካብ ትክክለኛ ኣንፈት ዝብገስ ቅኑስ ስርዓተ ትምህርትን ዕውነተኛ ሓፈጻጸምኡን ክንኸተል ግድን ይኸውን። ፍልጠት ብባዕዳዊ መግዛእትን ትምክሕታዊ ስልጣንን ዝበጽሖ ሃሲያታት ብምውጋድ ንህዝቢ ኤርትራ ኣብ ባህርያዊ ቦትኡ ምምላስ ዩ። ስለዚ ምንቅስቃስና እዚ ዝሰዕብ ፖሊስታት ክኸተል ዩ።

1. 1. መንግስቲ ትምህርቲ ብምዝርጋሕ ፖሊስታቱ ምስ ዕብየት ሃገርን ክብርታት ሕ/ሰብን ንምኽባር፡ ፍቅርን ምትእትታውን ብሰላም ንምርባርን ዝሕዝ ክኸውን ይግባእ።
2. 2. ሕ/ሰብ ብሰነ ሓሳብን ቁጠባን ኣብ መሰርሕ ትምህርቲ ተሳትፍኡ ክረጋገጽን ምስ ትምህርቲ ክወሃሃድን ዘድልዮ ዓይነት ፍልጠትን ከመይነቱን..... ወዘተ ብፍቶት ክቕበል ይግባእ።
3. 3. ዘመናዊ ስርዓተ ትምህርቲ ብምቕራጽ፡ መባእታውን ማእከላይን ካልኣይ ደረጃን ብነጻ ዝወሃብ ኮይኑ፡ መባእታውን ማእከላይን ድማ ብግዴታ ዝወሰድ ይኸውን
4. 4. መካብባሮ መምህራን ብቁጠባዊ መዳይ ከመሓየሽን ንቡር ማሕበራዊ ቦትኡምን ክብርምን ክረኽቡ ዓቕምታቶም ክብ ንምባል ዘድልዮም ስልጠናን ምስ ኣህጉራዊ ምዕባሌታት ንምስጓም ሳይንሳዊ ትምህርቲ ወጻእን ክውሰዱ ምግባር። እቶም ብሉጻት መምህራ ዓቕምም ብምምዕባል፡ ኣብ ጉዕዞ ትንሳኤ ትምህርቲ ንጡፍ ኣበርክቶ ክህልዎ ምጽግር።
5. 5. ኣብ መሰርሕ ትምህርቲ ኣውንታዊ ተመክሮታት ካልኣት ሃገራትን ኣህዛብን ብምቕሳብ ውሕሉል ጥቕሚ ንምርካብ፡ ፍትሓዊ ቅድመ ኩነታትን ተመጣጣኒ ፖሊሲ ሃገራዊ ልምዳትን ብዝሓቶ መሰረት ተመሃሮ ምልክኽ።
6. 6. ኣውራጃታትን ፌደራላዊ ዞባታትን ክጥቕሙ ዝደልዩ ቋንቋ ትምህርቲ ከመርጹ መሰል ይህልዎም። ትግርኛን ዓረብኛን ዕላውያንን ቋንቋታት ሃገር ኤርትራ ስለዝኾኑ፡ ኣብ መባእታውን ማእከላይን ደረጃ ትምህርቲ ብግዴታ ዝወሰዱ ይኾኑ። ኣብ ኩሉ ዞባታት ሳይንሳዊ መጽናዕቲ ንምምዕባል ዝሕገዙ ረቋሕታት ምምላእ ይግባእ።
7. 7. ደቂ-ኣንስትዮ ንምምሃር ምገዳስን ንዘይምሃር ዝዳግቱ ተረድኡታትን ባህልታትን ብምውጋድ ምቕጻባይታ ምፍጣርን።
8. 8. ብጉዳይት ኣካለ ሱንካልን ምገዳስን ዝድልዮም ትምህርቲ ምምላእን ኣብ ሕብረተ ሰብ ክጽንብሩ ምጽግርን።

ዜናን ባህልን

ኣብ ሓደ ሕ/ሰብ ዜና ከም ራብዓይ ስልጣን ዝወሰድ ኮይኑ፡ ኣካላት መንግስቲ ይኹን ኣብ ስቪላዊ ትካል ዝሰርሑ ባእታታት ክሓብእም ዝፍትኑ ሓቕታት ንዜጋታት ዘቐልሕኦ ዩ። ዜና መብርሂ ንምሃብ ኣብ መንጎ ዜጋታት ጉዳያት ንክትዕ ክወርድን ተሳትፍኡም

ንከረጋገጽሉን ዝሕጋዝ መሳርሒ ብምዃኑ፡ ሻራ ዘይብሉን ካብ ተጽዕኖ መንግስቲ ነጻ ኮይኑ፡ ኣብ ክሊ ሕገ ዘፍቐዶ ብዘይተሓታትነት ሓበሬታ ክረኽብ መሰል ዘለዎ ይኸውን። ፌዴራላዊ ነዚ ናብ ሸቶኡ ንምብጻግ ክጽዕር ምዃኑ ይገባዕ።

ባህላዊ መዳይ ንመንነትን ውጽኢት ክብርታትን ልምድታትን ሕ/ሰብ ዘንጸባርቕ ይገባዕ። ፌዴራላዊ ካብዚ ብምብጋስ ንሰነ ሓሳባውን ባህላውን ውጽኢታቱ ብምግባስ፡ ኣውንታዊ ሸነኻት ህዝባዊ ውርሻታት ዘንጸባርቕ ፖሊሲ ክኸተል ይገባዕ። ከምኡ ውን ባህላዊ ማሕበራት ንምምስራታትን ባህላዊ ንቅሓት ኤርትራዊ ዜጋ ክብን ንምባል፡ ትምህርታዊ ጽሑፋት ምድላው። ኩሉ መዳያዊ ስነ ጥበብ ማለት መድረኽ፡ ሲነማ፡ ፊደላትን ቴሌቪዥንን ብምትብባዕ ሻራ ኣልቦ መሳርሒታት ብምዃኖም ብምእማን ቅዱስ ክብርታት ንምስራጽ ጥጡሕ ባይታ ይምድምድ።

ንኣገዳሲ ሃገራውን ባህላውን መንነትና ዝገልጹ ቅርጽታት ብምግባስ፡ ቤተ-መዘክራትን ኣብያተ መጻሕፍትን ምምስራቅ። ከምኡ ውን ብዘይዝኾነ ጸገራት ታሪኽ ኤርትራዊ ተቓውሞን ተራ ህቡባት መራሕቲን ንምጽሓፍ ዕቲብ ጸዕርታት ምክያድ። ብሰነ ኣእምሮን መንፈስን ኣካልን ጥዕይ ኤርትራዊ ዜጋ ንምህናጽ ስፖርታዊ ክበባትን ኣብያተ መጻሕፍትን ምምስራቅ።

ከባብን ጥዕናን

ኣብ ዘለናዮ ክፍለ ዘመን ጉዳይ ከባቢ ብምክንያት ኢዱስትሪያዊ ብከለትን ብዘይኣገባብ ንተፈጥሮአዊ ሃብቲ ምጥቓምን ከምኡ ውን ኩናትን ድርቅን ምደረ-ባድምነትን ብምግባር ኣህጉራዊ ተገዳስነት ዘለዎ ጉዳይ ኮይኑ ምህላወ ዝፍለጥ ይገባዕ። ኣብ ኤርትራ ብሰነኪ ባዕዳውያን ሓይልታት ንከባቢ ግቡእ ኣገንዘብ ኣይረኸበን። ዜጋታት ጽዑታት ንምርካብ ንሃብቲ ዱር ብዘይኣገባብ ክጥቓሙሉ ብምጽገሖም ክበርሰን ብተመሳሳሊ ኣብ መድረኽ ሰውራ እንሰባ ዘገዳም ጠፍኡን። ፌዴራላዊ ከባቢ ጥዕና ክኮስን ሚዛኑ ክሕሉን ኣገደስቲ ፖሊሲታትን ስጉምታትን ብምክንያት ይኸውን።

እቲ ቀንዲ ርእሱ ማልን ምንጪ እቶትን ዝኾነ ኤርትራዊ ዜጋ ካብ ሕማማት ጥዕና ውሑስ ክኸውን ምስ ዘይኸለል፡ ልምድታትን ቁጠባዊ ትንሳኤን ክህሉ ኣይኸለልን ይገባዕ። ስለዝኾነ መንግስቲ ሃገረ ኤርትራ ብጉዳይ ሓፊሻዊ ጥዕና ክግደስን ንጹር ፖሊሲታት ክቐርጽን ይግባዕ። ሰለዚ ፌዴራላዊ ነዚ ዝሰብ ይኸተል።

- ሕክምናዊ ኣገልግሎት ንዜጋታት ብነጻ ንምሃብ። ካምፓኒታት ብምትብባዕ ንፋብሪካታት መድሃኒት ብምድጋፍ፡ ካብ ቀረጽ ነጻ ክኸውንን ኣድላዩ ኣሳልጦታት ምቕራብን ይኸውን።
- ካብ ተላገብቲ ሕማማት ንምድሓን ጥዕናዊ ንቕሓት ዜጋታት ክብን ንምባል ትምህርቲ ምዝርጋሕ። ንቡር ሕማማት ካብ ሱሩ ንምምሓውን ንጥዕና ዜጋታት ሓዲጋ ዝኾኑ ተግባራት ንምውጋድን ናብ ዝለዓለ ደረጃ በጺሑ ዘሎ ሕማም ኤድስ ንምክልኻልን ኩሉ ዝኸለል ሳይንሳዊ ኣገባባት ምጥቓም። ሃይማኖታዊ ክብርታትን ሰናይ ስነ ምግባርን ንምስፍሕፋሕ ምዕያይ።
- ብዜናዊ መሳሰሎታት ጥዕናዊ ባህሊ ብምስራጽ ንኣዴታትን ህጻናትን ኣድላዩ ክንኸን ምግባር።

ቁጠባዊ ፖሊሲ

ቅድሚያ ባዕዳዊ መግዛእቲ ንቁጠባ ኤርትራ ምስ ንምልክት፡ ውሽጣዊ ትሕዝቶኡ ኣብ ሕርሻን መጓሰን ዝተሞርኮሰ ኮይኑ፡ ብውሱን ደረጃ ኣብ ነብሱ እኸለሎ ዝተወሰነ ድሩት ኣቕሑት ዝለዋወጠሉ ኩነታት ምንባሩ ንዕዘብ። ከምኡ ውን ኣብ ገለ ንግዳዊ ንጥፊታት፡ ብፍላይ ክኣ ብክልእት ዜጋታት ትሕዝቶ ወሽመጥ ባሕር ንምእካብ ዝግበር ዝነበረ ንጥፊታት ምንባሩ ንምልክት።

ብድሕሪ ምእታው ባዕዳዊ መግዛእቲ ጣልያን፡ ንዕላማታት መግዛእታዊ ር/ማል ንምዕባይ ቁጠባ ኤርትራ ብህንጻት ባዕዳዊ መግዛእቲ ተገቢቱ፡ ውሽጣዊ ቁጠባዊ ትሕዝቶኡ ምስ መግዛእቲ ተኣሳሰረ። በዚ መሰረት ክኣ ገለ ካብቶም ቀንዲ ነበርቲ ኣብ መግዛእታዊ ሂወቶም ዘድሊ ብምግባር፡ ንውጽኢት ቁጠባዊ መግዛእቲ ብዝሕግዝ መንገዲ ዝዛመድሉ ውድዕነት ድማ እናተፈጥረ መጻኡ። ንመግዛእታዊ ቁጠባዊ ፖሊሲ ንግልጋል ክኣ ድሩት ዕድል ስራሕ ውን ፈጠረ። እዚ ዕድል ስራሕ ዚ ንገለ መንእሰያት ውሱን ኣታዊታት ክረኽቡ ዝበረ። እዚ ተርእዮ ዚ ኣብ ንጥፊታት ቁጠባ ኤርትራ ቅድሚያ ሕጂ ተራእዮ ዘይፈልጥ ሓይሊ ፈጠርሉ ዓቢ ዝላ ከመዝግብ ሓዘ።

ኣብ ኤርትራ ባዕዳዊ መግዛእቲ እንግሊዝ ምስ ኣተወ፡ ኮነ ኢሉ ነቲ ብጣልያን ዝተሃንጸ ትሕተ ቅርጽ ንምዕናው ብግብሪ ሰሪሑ። ከምኡ ውን ንዕብየት ሃገራዊ ቁጠባዊ ትካላት ማሕለኻታት ብምፍጣር ንቁጠባዊ ዕብየት ኤርትራ ተጻረረ።

ባዕዳዊ መግዛእቲ ኢትዮጵያ ኣብ ኤርትራ ምስ ምእታው፡ ነቲ ኣውንታዊ ስጉምቲ ኣርእዮ ዝነበረ ትሕተ ቅርጽን ጥበብን ኣዳኺሙ ቁጠባ ትሕዝቶ ናብ ቁጠባዊ ኩናት ተለዊጡ።

ኣብዚ ኩሉ ዝሓለፈ መድረኽ ቁጠባ ኤርትራ መንገዲ ዕብየት ክረጋግጽ ኣይኸኣለን። ብድሕሪ ናጽነት ምርግጋጹ ኤርትራ ንመላእ ዕብየት ሃገርን ዜጋታታን ዘረጋገጽ ሃገራዊ ቁጠባ ክትምስርት ብዘሕ ትጽቢት ነይሩ። ኮይኑ ግን ዲክታቶርያዊ ስርዓት ህግደፍ ካብ ባዕዳዊ መግዛእቲ ዝበኣሰ ኮይኑ ንረኽቦ። ባዕዳዊ መግዛእቲ ንዓቕምታት ቁጠባዊ ትሕዝቶ ኤርትራ ንሃገራዊ ውጽኢታቱ ካብ ዜጋታት ኣገሊሉ። ንገለ ዕድል ስራሕ ብምፍጣርን ወርሓዊ ደምዝ ብምሃብን ኣብ ድሩት ንግዳዊ ንጥፊታት ዝዋፈሩሉ ኩነታት ብምፍቓድ ኣብ ረብሓታቱ ዘውዕሎ እንተነይሩ፡ ሎሚ እዚ ውድዕነት ዚ ኣብ ኤርትራ ብቐሊሉ ዝርኽብ ኣይኮነን። ዲክታቶርያዊ ስርዓት ልዕልነቱ ንምርጋገጽ ህዝቢ ብምክዳዕን፡ ንዜጋታት ከም መሳርሒ ዕዮ ብምጥቓምን ብመጽናዕቲ ዘይተደገፈ ሰፍ ዘይብል ቅረጽ ብምክፋልን ረብሓታት ህግደፍን ስልጣኑን ንምውሓስ ዝገደዱ ኩነታት እንተዘይኾይኑ፡ ሃገራዊ ቁጠባ ንምህናጽ ፍጹም ተገዳስነት ከም ዘይብሉ

ንምልከት። ስልጣን ብድሩት ጉጅለ ብሰንኪ ምግባቱ። እቲ ውሱን ዝነበረ አፍራዩ ትካላት ዓንዩ። መንግስቲ ኣብ ዕለታዊ ስርሓት ክሳብ ዝወዳደረሉ ደረጃ ወዲቐ ንረኽቦ።

ፌደራላዊ ምንቅስቃስ ካብዚ እምነት ዚ ብምብጋስ፡ ንምምሕዳር ሃገራዊ ቁጠባ ሳይንሳዊ ፍልጠት ምጥቓም ዝሓሸ መማረጺ ምዃኑ ይኣምን። ስለዝኾነ ንሃገራዊ ዓቕምታት ብግቡእ ብምምድማድን ኣብ ኩሉ ክፍልታት ሕ/ሰብ ኤርትራ ምዕራይን ፍትሓውን ብዝኾነ መንገዲ ብምዝርጋሕን ምስ ኤርትራ ዝጠዓዓም ቁጠባዊ ዕብዮት ንምርግጋጽ ተጊሆ ክሰርሕ'ዩ።

ኣብዚ እዋን ዚ ሓፈሻዊ ዓለምለኻዊ ርእይቶ ናጽነት ቁጠባ፡ ኣህጉራውን ዞባውን ቁጠባዊ ምትእስሳርን ቁጠባዊ ንጥፊታት ኣብ ዝሰለጠሉ ዘሎ ህሞት፡ ፌደራላዊ ምንቅስቃስ ሕውስዋስ ቁጠባዊ ፖሊሲ ምኽታል ብዝወሓደ ክሳብ ቀረባ መጻኢ ምስ ውድዕነት ኤርትራ ዝኸይድ ምዃኑ ይግንዘብ። ምክንያቱ ከኣ ነጻ ቁጠባዊ ፖሊሲ ንጥፊታት ሰብ ርእሰ ማል ቁልጡፍ ብምዃኑ፡ ኣውፈርቲ ቁልጡፍ ዝኾነ ቁጠባዊ ርብሓታት ንምርግጋጽ ዝጓደይሉ ባይታ ስለዝኾነ ሓዲጋ ዘለዎ ዩ። ሃገራዊ ቁጠባ ከይዓኑ ሓያል ቁጠባዊ ትካላት ምህናጽን ከምኡ'ውን ንረብሓታት ስራሕ ዘውሕሰ ማሕበራት ምምስራትን ዝሓትት'ዩ። ፈደምኤ ነዚ ዝስዕብ ቁጠባዊ ፖሊሲ ክኸተል'ዩ፡-

- ሀ. መንግስቲ ኣብ ትካላት ሃገር ቀጥታዊ ጽልዎታት ዘለዎ ከተኩር'ዩ። እዚ ትካላት'ዚ መብዛሕትኡ ኣብ ኣገልግሎት-ኣይሊ መብራህቲ፡ ማይ..... ወዘተ ይኸውን።
- ለ. ንዜጋታት ግቡእ ትኩረት ብምህብ፡ ውልቓዊ ር/ማል ከውፍሩ ምሉእ ዕድል ዝህብን ዘተባብዕን ይኸውን።
- ሐ. ር/ማላውያን ወጻኢ ር/ማሎም ከውፍሩ ምትብባዕን ኣገደስቲ መንገድታት ምጽራግን።
- መ. ንሽማቲይ ዝክላኸል ተካላት ምህናጽ።
- ሰ. ኣብ መንገድ ዝተፈለገዎ ኣካላት ሃገር ሃብቲ ዝዝርግሕ መሳርሒ ፍልጠት ምድህሳስ።
- ረ. ካብ ክብዲ መሬትን ባሕርታትን ዞባታት ዝርኽብ ዕድገትን ጸጋታትን ነቲ ዝተርፍ ሃብቲ ብዘይጸሉ መንገዲ ብሚኒስትራ ምውሳኑ።
- ሸ. ምስ ጎረብብቲ ሃገራት ንንግዳዊ ንጥፊታት ዝጎድእ ዕንቅፋታትን ብድሆታትን ምውጋድ።
- ቀ. ንውሽጣዊ ዕዳጋታት ዘድሊ ነገራት ንምምላእ ብቁዓት ካድራት ምፍራይን ንሰራሕተኛታት ስልጠና ምሃብን።
- ቐ. ቁጠባዊ ትጓሕ ንምርግጋጽ፡ ኣገልግሎት መተግብዮ ንምቅላልን ትሕተ ቅርጻ ምሕያል።
- ብ. ንዕብዮት ውሽጣዊ ዓቕምታት ንምሕያል ብስነ ፍልጠታዊ ክሕገዝ ምጽዓር።
- ተ. መንባብር ኩሉ ክፍልታት ሕ/ሰብ ኤርትራን ፍልይነቱን ምኽባር። መንባብርኡ ንምምሕያሽ ዝሕግዝ መጽናዕታዊ ስጉምታት ምውሳኑ።
- ቸ. ንዜጋታት ዕድል ስራሕ ንምፍጣር፡ ካብ ደገ ዝመጽእ ሰደድ ብምቅናስ፡ ጥረ ነገራት ኣብ ውሽጢ ሃገር ዝሰርሓሉ ኩነታት ምምሃዝ።
- ደ. ውሽጣዊ ኣታዊታት ምብርታዕ፡ ተወዳዳሪ ክኸውን ብስነ ፍልጠታዊ መንገዲ ኣታዊታቱ ክመሓየሽ ምግባር።

ፖሊሲ ግብሪ

ግብሪ ብመሰረት ሓጋግን ሕጋውን ቅጥዒታት ብመንገስቲ ክኸፍል ዝትውስነ ፋይናንሳዊ ግቡእ ኮይኑ፡ ንሱ ድማ ንመንግስቲ ዝድልዮ ገንዘባዊ ትሕዝቶ ንምርካብ ዝሰለመ'ዩ። ግብሪ ቁጠባዊ ንጥፊታት ዘለዎ ኣካላት ባእታትን ዝኸፈል ገደታዊ ግቡእ ኮይኑ ፈይናንሳውን ቁጠባውን ዓቕምታቶም ኣብ ግምት ዘኣትዎ ይኸውን። ስለዚ ሌላን ዕላምን ምኽፋል ግብርን ኣገዳስነቱ ንኹሉ ፉሉጥ ክኸውን ተደላይነት ኣለዎ። እዚ ኣፍልጦ'ዚ ምስ ዝቡኩርን ቁጠባውን ማሕበራውን ዕላምታት ግብሪ ምስ ዘይሆንጸርን ዜጋታት ግብሪ ካብ ምኽፋል ክሂድሙ ይፍትኑ። ነዚ መሰረት ብምግባር ፈደምኤ ብዛዕባ ግብሪ ህዝባዊ ኣፍልጦን ንቅሓትን ክብ ንምባልን ንምዝርጋሕን ክጸዕር ምዃኑ የረጋግጽ። ከም ውን ፈደምኤ ሳይንሳዊ ስረት ዘለዎም ፖሊሲታት ግብሪ ብምንዳፍ ነዞም ዝስዕቡ፡ ቁጠባውን ማሕበራውን ዕላምታት ንምጨባጥ ይኸውን፡-

ኣብ ቁጠባዊ መዳይ፡

- 1. 1. ንሃገራውን ወጻእን ውፍራታት ኣብ ምርታዊ ውፍራታት ንምስታፍን ንምትብባዕን ብዞም ዝስዕቡ ብልጫታት ብምቅራብ ይኸውን፡-
- ሀ. ንዝተውስነ ቁጽሪ ኤርትራውያን ዜጋታት ዝዋፍር ትካል ኣብ ግብሪ ዝተባብዕ ድረት ዘለዎ ሓድጊ ምግባር።
- ለ. ካብ ወጻኢ ዝኣትዎ ብተመሳሳሊ ኣብ ውሽጢ ዝሰርሑ ኣቕሓ ዝላዓለ ግብሪ ክኸፍሉ ብምግባር ንሃገራዊ ምቲታት ንምምዕባልን ምዕቓብን ይኸውን
- ሐ. ሃገራዊ ሰደደ ንምትብባዕ ኣብ ምኽፋል ግብሪ ድረት ዘለዎ ሓድጊ ምግባር።
- 1. 2. ክይዲ ሃላኺ ንምቁጽጻር ኣብ ኣቕሓን ኣግልጉሎትን መዳይት ግብሪ ክኸፍል ምውሳኑ።
- 2. 3. ግብሪ ንሃገራዊ ምርቲ ንምውዳብ መሳርሒ ክኸውን ምግባር።

አብ ማሕበራዊ መዳይ፡

ፌዴራል ኢትዮጵያ ገተምርኩሰ ፍትሐውነትን ሚዛን መንግስታዊ ወጻኢታትን ኢታዊታትን ንምሕላውን አብ ግምት ብምእታው አብ መንጎ ቅጻሊታት ሕበረተ ሰብ ኤርትራ ኢታዊታት ዳግም ንምምቅራሕን ዘሎ አፋላላይ ንምጽባብን ብምዕያይ ኮይኑ ንዞም ዝሰዕቡ ቅድመ ኩነት ንምረጋገጽ ይኸውን፡-

ሀ. መንግስታዊ ወጻኢታት ንምሸፋን ኩሉ ሕበረተ ሰብ በዝይ አፈላልይ ግብሪ ክኸፍል ይግባእ።

ለ. ግብሪ ፍትሐውን ከክም ጽፍሑ ዝውስኸን ክኸውን ይግባእ።

ሐ. ውሑድ ኢታዊ ዘለዎም ስድራቤት ሂውዶም ንምሓስ ዝተሓተ ብርኪ ዕለታዊ ምነባብሩ ካብ ግብሪ ነጻ ይኸውን።

መ. ግልጽነት ዘለዎም ሕግታት ግብሪ ብምኸታል ዜጋ ቦቲ ሕግታት ብዝቅለለ መንግዲ አፍልጦ ክህልውን ብትኸክል ክትግብሩምን፣ ንሱ ድማ ፋይናንሳውን ሰነ አምራውን እቲ ኸፋሊ ግብሪ ኣብ ግምት ብምእታው ግብሪ ንምርትን ንጥፊት ባእታትን በዘይምዕንቃፍን ኣብ ሃገራዊ ምርቲ ክኸሰቱ ዝኸእሉ ለውጢታት ብምግዛብ ፌዴራል ክዳይ ምጂኑ የረጋግጽ።

ሰ. ፌዴራል ኢታዊታት ግብሪ ካብ መንግስታዊ ወጻኢታት ክብ ምባል ካብ ኢታዊታት ግብሪ ንምሸፋን ዝሕግዝ ቁጠባዊ ፖሊሲ ንምኸታል ይግደ።

**ሳልሳይ ጠቕላል ጉባኤ
ፌድራላዊ ደምክራሲያዊ ምንቕስቃስ ኤርትራ**

04/07/2012

Eritrean Federal Democratic Movement (EFDM)
Copyright © 2012. All Rights Reserved.